

Asia: VN/14511/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle työttömyysturvan yhdistelmävakuutusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yhdistelmävakuutuksen toteuttamistapa

Vastaako mielestänne hallituksen esityksessä ehdotettu työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen toteuttamistapa työelämän ja monimuotoisesti työllistyvien henkilöiden tarpeisiin?

Osittain

Mahdollisuus perusteluihin:

Katsomme, että esitetyn työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen tavoite vastata työelämän muutoksiin ja monimuotoisesti työllistyvien ihmisten tilanteisiin, on kannatettava.

Esityksessä kuitenkin todetaan, että valmistelussa ei ole voitu arvioida, voisiko yhdistelmävakuutus muuttaa esimerkiksi kannusteita tarjota tietynlaista työnteon muotoa tai vaikuttaa yleisemmin työtä koskeviin ehtoihin. Mahdolliseksi kuitenkin nähdään, että yhdistelmävakuutus voisi kannustaa lisäämään epätyypillisten työnteon muotojen tarjontaa. Esityksessä todetaan, että jos yhdistelmävakuutusta käytettäisiin henkilöstösuunnittelussa hyväksi, mahdolliset negatiiviset vaikutukset kohdistuisivat todennäköisesti työelämässä haavoittuvammassa asemassa oleviin. Työlainsäädäntöä kehittämällä tulee estää tällainen kehitys, jossa työnantajavelvoitteita ja yritystoiminnan riskejä siirretään yksilön kannettavaksi.

Yhdistelmävakuutusta tulisi kehittää erityisesti siitä näkökulmasta, että se hyödyttää henkilöitä, jotka nykyisin jäävät ansioturvan ulkopuolelle.

Ehdotettu malli ei myöskään paranna omaishoitajien asemaa ja heikentää osalla perhehoitajista toimeentuloa.

Yhdistelmävakuutuksen kohderyhmä ja arvio yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiristä Yhdistelmävakuutuksen tavoitteena on mahdollistaa monimuotoisesti työllistyville usean työllistymisen tavan yhtäaikainen vakuuttaminen työttömyysvakuutusjärjestelmässä. Yhdistelmävakuutuksessa voisi vakuuttaa palkkatyötä, yritystoimintaa sen muodosta riippumatta, perhehoitajana toimimista ja työskentelyapurahalla työllistymistä.

Yrittäjänä itsensä voisi vakuuttaa maatalousyrittäjät, itsensä työllistäjät ja yksinyrittäjät sekä työnantajayrittäjät. Sillä, missä oikeudellisessa muodossa yritystoimintaa harjoitetaan, ei olisi merkitystä. Yhdistelmävakuutus kattaisikin esimerkiksi osakeyhtiömuodossa, avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä ja toiminimellä toimimisen. Tämä vastaisi nykyistä yrittäjän työttömyysvakuutusta.

Edellytys olisi, että työllistyminen on monimuotoista. Monimuotoisuus, eli esimerkiksi palkkatyön ja yksinyrittäjyyden yhdistäminen, voisi olla rinnakkaista. Tämä tarkoittaa, että kumpaakin tulonlähdeä syntyy samoina kalenterikuukausina. Monimuotoisuus voisi muodostua myös kausista. Tämä tarkoittaa, että joinakin kuukausina voisi muodostua vain toisen tulonlähteen mukaista vakuutetun tulon saantia.

Yhdistelmävakuutuksen hankkiminen tulisi arvion mukaan mahdolliseksi noin 110 000 monimuotoisesti työllistyvälle henkilölle. Tästä joukosta enintään noin 14 000 henkilölle syntyisi yhdistelmävakuutuksen myötä mahdollisuus täyttää työssäoloehto ja siirtyä perusturvalta ansioturvan piiriin. Lopuille noin 96 000 henkilölle, jotka jo nyt kerryttävät tai voisivat kerryttää työttömyyskassan jäsenenä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehto, yhdistelmävakuutus tarjoaisi mahdollisuuden vakuuttaa nykyistä suuremman osuuden tuloista, ja osan kohdalla muutos voisi kannustaa työttömyyskassassa vakuuttautumiseen.

Yhdistelmävakuutuksen ottaminen olisi monimuotoisesti työllistyville vapaaehtoista. Tästä seuraa, että yhdistelmävakuutus vaikuttaisi tosiasiasa yllä kuvattua pienempään joukkoon ihmisiä. Arviota yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiristä on avattu hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1 sekä luonnoksen liitteessä.

Kommenttinne koskien yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiriä:

-

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuus vakuutetulle Suomessa ansioperusteisen työttömyysvakuutuksen edellytyksenä on, että henkilö kuuluu työttömyyskassaan. Kuten palkansaajalla ja yrittäjällä, myös monimuotoisesti työllistyvällä työttömyyskassajäsenyys yhdistelmävakuutettuna olisi vapaaehtoista, ja yhdistelmävakuutetuksi pitäisi itse hakea joko työttömyyskassaan liityttäessä taikka jäsenyyden aikana. Vapaaehtoisuus koskisi myös sitä, vakuuttaako henkilö kaikki monimuotoisen työllistymisensä tulot vai vain osan niistä. Työttömyyskassan jäseneksi voisi jatkossakin liittyä ja jäsenenä ollessa vakuuttaa itsensä esimerkiksi vain palkansaajana, vaikka henkilöllä olisi myös muuta, yhdistelmävakuutuksessa huomioitavaa tuloa kuten esimerkiksi yritystoiminnasta muodostuvaa vakuutustuloa.

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta on kuvattu muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvuissa 4.1.2 ja 4.1.4.

Kommenttinne koskien yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta:

Vakuutuksen vapaaehtoisuus on kannatettavaa. Tulee kuitenkin varmistaa, että vakuutuksen ehdot ja vaikutukset ovat vakuutetuille selkeitä ja ymmärrettäviä, jotta he voivat realistisesti arvioida

tarpeensa yhdistelmävakuutukselle, eikä synny tilanteita, joissa vakuutettu ei ole esimerkiksi ymmärtänyt asemaansa yrittäjänä.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto Esityksessä ehdotetaan, että yhdistelmävakuutetun, monimuotoisesti työllistyvän työttömyyskassan jäsenen ansiopäiväraha voisi jatkossa perustua palkkatyöstä saatavan tulon ja yrittäjän vakuutustulon yhdistelmään (yhdistelmävakuutetun työssäoloehto). Lisäksi yhdistelmävakuutetun työssäoloehdossa voitaisiin huomioida perhehoitajan samaa hoitopalkkio ja työskentelyapuraha.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto kerryttäisi jokainen sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana yhteenlaskettu, huomioitava tulo olisi 930 euroa tai enemmän (vuoden 2025 tasossa). Tulorajaa tarkistettaisiin kuten palkansaajan työssäoloehdon tulorajaa tarkistetaan. Työssäoloehto täyttyisi, kun 28 kuukauden tarkastelujaksolla on koossa yhteensä 12 työssäoloehto kerryttävää kuukautta. Tarkastelujaksoa voitaisiin pidentää esimerkiksi päätoimisen opiskelun, työkyvyttömyyden ja perhevapaan perusteella, kuitenkin enintään seitsemällä vuodella. Yhdistelmävakuutetun ansiopäiväraha perustuisi työssäoloehdossa huomioituihin vakuutettuihin tuloihin.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.2.

Kommenttinne yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdosta:

Työssäoloehdon 930 euron raja on osalle vakuutetuista liian korkea. Palkansaajan työssäoloehdon mukaisesti yhdistelmävakuutuksessa tulisi olla mahdollista kerryttää myös puolikkaita työssäoloehtokuukausia. Vaihtoehtoisena arvioitu malli, jossa yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto voisi kertyä puolikkaina työssäoloehtokuukausina kahden erillisen kuukauden aikana (vähintään 465 €/kk tulona), turvaisi paremmin esimerkiksi perhehoitajille työssäoloehdon täyttymistä ja näin lisäksi tehtävän houkuttelevuutta.

Vaikutukset omaishoitajiin Esityksen valmistelun aikana arvioitiin mahdollisuutta vakuuttaa omaishoitajan palkkio työttömyyden varalle vastaavasti kuin perhehoitajan hoitopalkkio. Vakuuttamismahdollisuuden arvioitiin pääasiassa heikentävän omaishoitajien tilannetta. Tämän vuoksi esityksessä ei ehdoteta, että omaishoitajana toimimisen voisi vakuuttaa työttömyyden varalle. Tämä tarkoittaa sitä, että omaishoitajien osalta tilanne säilyisi samana kuin nykyään.

Jos omaishoitajan palkkio huomioitaisiin yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdossa, omaishoito ei enää olisi hyväksyttävä syy työssäoloehdon tarkastelujakson pidentämiselle kuten nykyisin. Lisäksi, jos omaishoitajan hoitopalkkio huomioitaisiin työssäoloehdon kertymisessä ja ansiopäivärahan perusteeksi huomioitavassa tulossa, ne huomioitaisiin myös työttömyysetuuden sovittelussa. Esimerkiksi omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärä pienentäisi maksettavan päivärahan määrää noin 12,31 euroa päivässä, eli noin 265 euroa kuukaudessa. Tätä korkeampi palkkio pienentäisi päivärahan tasoa vielä enemmän.

Omaishoitajien osalta nykytilaa kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 2.8.2.2 ja muutoin vaihtoehtoisten toteuttamistapojen osalta luvun 5.1.2 alaluvuissa.

Kommenttinne siitä, että omaishoidon hoitopalkkiota ei voisi vakuuttaa yhdistelmävakuutuksessa:

Esityksessä kuvastui omaishoidon palkkion sisällyttäminen yhdistelmävakuutukseen heikentäisi pääosin omaishoitajien asemaa verrattuna nykytilaan, ja tästä näkökulmasta esitetty ratkaisu on

omaishoitajien kannalta perusteltu. Omaishoidon hoitopalkkiota ei tule vakuuttaa yhdistelmävakuutuksessa.

On oikea lähtökohta, että esitysluonnoksessa omaishoitoa ei pidetä ansiotarkoituksessa tehtävänä työnä. Omaishoidon hoitopalkkio ei ole ansiotuloa eikä ansiotarkoituksessa tehtyä työtä, vaan korvaus läheisen hoivasta. Tämän erityisluonteen tulee näkyä sen kohtelussa koko sosiaaliturvajärjestelmässä.

SOSTE katsoo, että esityksessä olisi tullut ottaa käyttöön luvussa 5.1.2.4 esitetty perhehoitajan hoitopalkkion ja omaishoidon tuen hoitopalkkion erityisratkaisu. Siinä nämä palkkiot kasvattaisivat ansiosidonnaisen määrää, mutta eivät kuitenkaan johtaisi ansiosidonnaisen päivärahan sovittelumenettelyyn. Erityisratkaisun hylkäämistä perustellaan tavoitteella säilyttää työttömyysturvajärjestelmän johdonmukaisuus. Lainsäädännössä on kuitenkin vakiintuneesti käytössä myös poikkeuksia, kun perusteet ovat hyväksyttävät.

Julkisen talouden osalta erityisratkaisua omaishoitajien osalta tukisi se, että omaishoito on tutkimusten mukaan kustannustehokas tapa järjestää hoivaa. Omaishoidon edellytysten vahvistaminen vähentäisi painetta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Kyse on suhteellisen pienestä väestöryhmästä, joten vaikutukset sosiaaliturvan kustannuksiin olisivat todennäköisesti maltillisia, ja samalla voisi syntyä säästöjä sote-palveluiden vähentyneestä tarpeesta.

Positiivinen erityiskohtelu olisi perusteltua myös omaishoitajien tosiasiallisen yhdenvertaisuuden ja riittävän toimeentulon näkökulmasta. Tällä hetkellä sosiaaliturvajärjestelmä tunnistaa heikosti sitovat hoivatilanteet sosiaalisena riskinä. Työikäiset omaishoitajat ovat tältä osin muita heikommassa asemassa. Ratkaisu tukisi myös tasa-arvon edistämistä. Valtaosa omaishoitajista on naisia. Omaishoito heikentää usein heidän ansiotulojensa kehitystä ja eläkekertymää ja erityisratkaisu voisi osaltaan lieventää näitä vaikutuksia.

On tärkeää, että omaishoito säilyy hyväksyttävänä syynä työssäoloehdon tarkastelujakson pidentämiselle.

Ansiopäivärahan rahoitusYhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan rahoituksessa etuuden ansio-osaan kohdistuisi palkansaajien ja työnantajien vakuutusmaksun tuottoa siltä osin kuin ansio-osa perustuu palkkatuloon. Yrittäjän vakuutustuloon, työskentelyapurahaan tai perhehoitajan hoitopalkkioon perustuva yhdistelmävakuutetun ansio-osa rahoitettaisiin kokonaisuudessaan työttömyyskassan jäsenmaksulla. Yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan perusosa rahoitettaisiin palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahaa vastaavalla tavalla valtion ja päivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Pelkkään perhehoitajan hoitopalkkioon ja työskentelyapurahaan perustuvan ansiopäivärahan ansio-osa rahoitettaisiin työttömyyskassan jäsenmaksulla.

Palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoitukseen ei esitetä muutoksia.

Rahoitukseen liittyviä ehdotuksia kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.5.

Kommenttinne ehdotukseen ansiopäivärahan rahoituksesta:

Perhehoitajien osalta olisi selvitettävä mallia, jossa toimeksiantajaosapuoli osallistuisi vakuutuksen rahoittamiseen. Toimeksiantajaosapuolen osallisuus tasaisi taloudellista vastuuta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta.

Muut ansiopäivärahan rahoitusta koskevat ehdotuksetTyöttömyyskassalla, joka järjestäisi sekä palkansaajan että yrittäjän ansioturva, tai joka järjestäisi jäsenilleen yhdistelmävakuutusta, tulisi olla palkkatuloon ja yrittäjätuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien etuuksien rahoitusta varten erilliset jäsenmaksut ja erilliset tasoitusrahastot.

Työttömyyskassan tulisi erottaa palkkatuloon ja yritystuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien ansio-osan tai sen osien rahoituslähteet toisistaan jäsenmaksussa, tilinpäätöksessä ja tasoitusrahaston tasolla noudattaen, mitä laissa säädetään palkansaajan ansiopäivärahan tai yrittäjän ansiopäivärahan järjestämisestä. Tämä koskisi myös sijoitustoimintaa.

Rahoitukseen liittyviä ehdotuksia kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.5.

Kommenttinne ehdotukseen rahoituksen erillisyydestä:

-

Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttaminen tai sulkeminenTyöttömyyskassa, joka on päättänyt järjestää jäsenilleen yhdistelmävakuutuksen tai työttömyyskassa, joka on päättänyt järjestää sekä palkansaajan että yrittäjän työttömyysvakuutusta varalle, voisi myös luopua jonkin vakuutuslajin järjestämisestä. Tämä edellyttäisi kassan kokouksen päätöstä kassan sääntöjen muuttamisesta. Järjestämisestä luopumisessa olisi kaksi pääasiallista toimintatapaa.

Työttömyyskassa voisi ensinnäkin kassan kokouksen päätöksellä sulkea vakuutuskannan. Tämä tarkoittaisi, että esimerkiksi palkansaajia ja yhdistelmävakuutettuja vakuuttava työttömyyskassa voisi sulkea yhdistelmävakuutuksen niin, että se ei enää vakuuttaisi uusia monimuotoisesti työllistyviä jäseniä yhdistelmävakuutettuina. Jo yhdistelmävakuutettujen jäsenten jäsenyys ja siihen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet jatkuisivat. Yhdistelmävakuutukseen perustuvaa ansiopäivärahaa maksettaisiin siihen saakka, mihin jäsenmaksutuotto ja tasoitusrahaston varat riittävät.

Toiseksi työttömyyskassa voisi luovuttaa vakuutuskannan toiselle työttömyyskassalle. Kyse olisi työttömyyskassan toiminnan osan luovuttamisesta, ja menettely poikkeaisi nykytilasta, jossa työttömyyskassa voi kokonaisuudessaan sulautua toiseen työttömyyskassaan. Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttaminen edellyttäisi luovuttavan työttömyyskassan ja vastaanottavan työttömyyskassan kassan kokouksen myönteistä päätöstä ja Finanssivalvonnan hyväksyntää.

Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttamista ja sulkemista kuvataan muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.4.

Kommenttinne ehdotukseen vakuutuskannan luovuttamisesta ja sulkemisesta:

-

Työttömyyskassajaon purkaminenNykytilassa työttömyyskassa voi vakuuttaa joko vain palkansaajia tai vain yrittäjiä. Esityksessä ehdotetaan, että tästä jaosta luovuttaisiin. Jatkossa työttömyyskassa voisi vakuuttaa joko vain palkansaajia tai vain yrittäjiä taikka sekä palkansaajia että yrittäjiä. Lisäksi

työttömyyskassa voisi vakuuttaa monimuotoisesti työllistyviä eli yhdistelmävakuutettuja, jos se päättää mahdollistaa tämän säännöissään.

Siitä, keitä työttömyyskassa vakuuttaa, päätettäisiin kassan säännöissä, joiden muuttamisesta tai muuttamatta jättämisestä päätetään työttömyyskassan kassan kokouksessa. Muutoksella ei olisi vaikutusta siihen, ketä pidetään palkansaajana tai yrittäjänä, eikä palkansaajan ja yrittäjän työssäoloehtoita tai ansiopäivärahan rahoitusta esitetä muutettavaksi.

Jaon purkamista vain palkansaajia tai vain yrittäjiä vakuuttaviin kassoihin käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvun 4.1 alaluvuissa sekä vaihtoehtoisissa toteuttamistavoissa luvussa 5.1.5.3.

Kommenttinne työttömyyskassajaon purkamisesta:

-

Taloudelliset vaikutukset Valtiovarainministeriön tekemän mallinnuksen mukaan yhdistelmävakuutuksen piiriin hakeutuisi vakuutuksen käynnistämisvaiheessa noin 30 000 henkilöä, mikä nostaa maksettujen työttömyysetuuksien määrää staattisesti vuositasolla noin 5,5 milj. eurolla. Muutoksesta noin 1,9 milj. kohdistuu Työllisyysrahaston rahoitettavaksi, noin 0,8 milj. valtion ja kuntien, mutta pääasiassa valtion rahoitettavaksi. Loppuosa jää rahoitettavaksi yhdistelmävakuutusta tarjoavien työttömyyskassojen jäsenmaksuilla. Valtion ja kuntien sekä Työllisyysrahaston rahoitusosuudet ovat arvion mukaan hieman tätä korkeampia, mikäli myös yhdistelmävakuutuksen mahdolliset dynaamiset vaikutukset työttömyysjaksojen kestoihin huomioidaan.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvun 4.2.1 alaluvuissa. Kommenttinne esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Perhehoitajan sosiaaliturvan vahvistaminen lisää tehtävän turvallisuutta ja näin myös tehtävään ryhtymisen houkuttelevuutta. Näin voidaan saada säästöjä julkiselle taloudelle. Perhehoito tuo merkittäviä säästöjä, kun raskaampien palvelujen osuutta voidaan pienentää.

Vaikutukset kuntiin Yhdistelmävakuutuksesta seuraava ansiopäivärahan korotus yhdistelmävakuutuksen ottaneilla henkilöillä rahoitetaan lähes täysin Työllisyysrahaston ja valtion rahoitusosuuksista sekä vakuutettujen jäsenmaksuin. Kuntien osuuden tästä staattisesta vaikutuksesta sekä myös mahdollisesta dynaamisesta vaikutuksesta, jossa huomioidaan yhdistelmävakuutuksen mahdollinen työttömyysjaksojen kestoa pidentävä vaikutus, arvioidaan jäävän vähäiseksi.

Vaikutuksia kuntiin käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1.3. Kommenttinne esityksen vaikutuksista kuntiin:

-

Kotitalousvaikutukset, muut ihmisvaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset Esitysluonnoksessa vaikutuksia kotitalouksien asemaan on arvioitu niin, että yhdistelmävakuutettu ei jäisi kokonaan työttömäksi vaan toinen työllistymisen laji (palkkatyö tai yritystoiminta) jatkuisi työttömyysaikana. Arvion mukaan työttömyysaikainen etuus muuttuisi yleistuesta ansiopäivärahaksi noin 1200 hlöllä. Tähän ryhmään kuuluvilla soviteltu työttömyysetuus nousisi keskimäärin 350 euroa kuukaudessa. Palkansaajan ansiopäivärahan on arvioitu muuttuvan yhdistelmävakuutuksen ansiopäivärahaksi noin 1400 hlöllä. Tähän ryhmään kuuluvilla hyöty olisi keskimäärin 344 euroa kuukaudessa. Yrittäjän ansiopäiväraha puolestaan muuttuisi yhdistelmävakuutuksen ansiopäivärahaksi noin 350 henkilöillä, ja hyöty olisi keskimäärin 215

euroa/kk, kun soviteltu yrittäjän ansiopäiväraha muuttuisi sovitelluksi yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahaksi,

Esitysluonnokseen sisältyy arviointi muista ihmisvaikutuksista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Arvion mukaan yhdistelmävakuutuksen arvioidusta kustannusneutraalista noin 30 000 henkilön vakuutuspiiristä noin 52 % on miehiä ja 48 % naisia, eli kohdistumiseltaan ehdotus on melko neutraali sukupuolten välillä. Tästä vakuutuspiiristä noin 10 000 henkilöllä on huollettavia alaikäisiä lapsia, jolloin aiempaa parempi työttömyysetuus voi vähentää pienituloisuutta lapsiperheissä. Ikäjakaumassa korostuvat kuitenkin vanhemmat ikäluokat.

Kotitalousvaikutuksia käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1.1 ja muita ihmisvaikutuksia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia luvun 4.2.2 alaluvuissa.

Kommenttinne esityksen muista ihmisvaikutuksista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista:

Esityksen tavoite selkeyttää ansioperusteista työttömyysturvaa ja vähentää monimuotoisesti työllistyvien tarvetta itse arvioida, kannattaako työllistyminen vakuuttaa palkansaajana vaiko yrittäjänä, on myönteinen.

Todennäköisesti yhdistelmävakuutus voi kuitenkin varsinkin aluksi olla ihmisille vaikeasti ymmärrettävä. Keskeistä on, että siitä viestitään mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi. Työttömyysturvakassojen neuvonta jäsenilleen on tärkeässä asemassa.

Esityksessä ei muuteta työttömyysturvan työvoimapoliittisia edellytyksiä. Työvoimapoliittisten edellytysten arvioinnilla ja siihen liittyvällä harkinnalla on kuitenkin keskeinen merkitys siihen, onko ihminen oikeutettu työttömyysturvaan. Yrittäjien työttömyysturva koetaan epäselväksi ja työvoimapoliittisessa arvioinnissa on todettu puutteita ja epäyhtenäisyyttä. Työvoimapoliittisten lausuntojen epävarmuutta olisi vähennettävä ja yrittäjyyden pää- ja sivutoimisuuden arviointia selkeytettävä. Nyt voi edelleen syntyä tilanteita, joissa ihmisille ei yhdistelmävakuutuksesta huolimatta synny oikeutta työttömyysturvaan.

Esityksen mukaan perhehoidon palkkio huomioitaisiin soviteltavana tulona työttömyysetuuden määrää arvioitaessa huolimatta siitä, onko tulo ansaintatarkoituksessa saatua tuloa. Samoin esityksessä ehdotetaan, että palkkio huomioitaisi työttömyysetuuden sovittelussa riippumatta siitä, onko tulo vakuutettu työttömyyden varalle. SOSTE näkee kielteisenä sen, että osalle perhehoitajista, esitys tarkoittaisi toimeentulon heikkenemistä työttömyysaikana.

SOSTE kannattaakin perhehoitajan hoitopalkkion osalta esityksessä käsitellyt erityisratkaisun käyttöönottoa. Siinä perhehoitajan palkkio kasvattaisi ansiosidonnaisen määrää, mutta ei kuitenkaan johtaisi ansiosidonnaisen päivärahan sovittelumenettelyyn. Positiivinen erityiskohtelu vahvistaisi perhehoitajan tehtävän veto- ja pitovoimaa. Tällä hetkellä perhehoitajista on pulaa. Näin edistettäisiin myös haavoittuvassa asemassa olevien lasten sekä ikäihmisten mahdollisuutta asua tarpeitaan vastaavassa perhehoitoperheessä. Perhehoitajaksi ryhtymisen kannusteiden parantaminen tukee myös työmahdollisuuksien syntymistä eripuolilla Suomea.

Vaikutukset Ahvenanmaan maakuntaanAhvenanmaan itsehallinnosta säädetään perustuslaissa ja Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991). Itsehallintoa koskevan lainsäädännön tehtävänä on turvata ja taata maakunnan väestölle sen ruotsin kielen ja kulttuurin sekä paikallisten tapojen säilyttäminen ja sallia väestön niin itsenäisesti kuin mahdollista järjestää olonsa maakunnan valtio-oikeudellisen aseman rajoissa.

Itsehallintolain perusteella maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat työllisyyden edistämistä maakunnan alueella, ja Ahvenanmaalla asuvan työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavan työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa mahdollisuuksiaan päästä tai palata työmarkkinoille turvataan maakuntalaissa Landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaan työllisyyden edistämistä koskevaan lainsäädäntöön. Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu työttömyyden perusteella maksettavaa perusturvaetuutta koskeva lainsäädäntö. Maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluukin, miten esityksessä ehdotetut muutokset huomioidaan työttömyyden perusteella maksettavaa maakunnan lainsäädännön mukaista perusturvaa koskevassa lainsäädännössä.

Vaikutuksia Ahvenanmaan maakuntaan käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.3.
Kommenttinne vaikutuksista Ahvenanmaan maakuntaan:

-

Vaikutukset toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiinVaikutuksia toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.5.
Kommenttinne vaikutuksista toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin:

-

Vaikutukset muutoksenhakuasteiden toimintaanVaikutuksia muutoksenhakuasteiden toimintaan käsitellään hallituksen esityksen luvussa 4.2.6.
Kommenttinne vaikutuksista muutoksenhakuasteiden toimintaan:

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännöksetLait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2028 alusta. Työttömyyskassat voisivat ottaa jäsenekseen yhdistelmävakuutettuja vuoden 2028 alusta, jolloin yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahaa voitaisiin myöntää ensimmäisen kerran vuonna 2029.

Kommenttinne voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä:

-

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muut kommentit esityksestä:

Omaishoitajien asemaa ei tässä uudistuksessa paranneta. Jatkossa heidän asemaansa sosiaaliturvassa tulisi kehittää. Esitysluonnoksen mukaan omaishoidon palkkiota ei pidetä ansiotulona yhdistelmävakuutuksessa. Samanaikaisesti sitä kuitenkin käsitellään tulona muissa etuuksissa, kuten yleistuessa. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa sama tulo käsitellään eri etuusjärjestelmissä keskenään ristiriitaisella tavalla. Tällainen sääntely ei ole järjestelmän johdonmukaisuuden eikä ennakoitavuuden kannalta perusteltua. Omaishoidon hoitopalkkio tulisi säätää etuoikeutetuksi tuloksi yleistuessa ja laajasti sosiaaliturvajärjestelmässä. Tämä toteuttaisi hallitusohjelman kirjausta vahvistaa työikäisten omaishoitajien asemaa.

Järvinen Anna
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry